

אבל לדברי חכמים, הרי הם נפדין תמימין, לפי שלב בית דין מתנה עליהן כי אם הם יימצאו מיותרים, לא תחול עליהם קדושת קרבן של תמידין אלא קדושת דמים בלבד, ואת קדושת הדמים אפשר לפדות במעות חולין. [והכסף של הפדיון יהיה כדין "מותר תרומה", שהוא הכסף שנותר אחר ש"תרמו" בתוך קופות מתוך כל כספי מחצית השקל את הכסף לקניית תמידין ושאר קרבנות הציבור].

ומשנפדו אותם תמידין כאשר הם תמימים, וחזרו להיות חולין, אפשר להקדישם שוב לתמידין של השנה החדשה, על ידי שיקנו אותם מחדש בכספי

ומקשינו: אמר ליה רב יוסף בריה דרב שמעיה לרב פפא: ומי אית ליה לרבי שמעון לב בית דין מתנה עליהן להפקיע חלות הפרשת קרבן?

והאמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רב יצחק: תמידין שנקנו מתרומת הציבור, מכספי מחצית השקל, שלא הוצרכו לציבור, היות ונשאו מיותרים מהשנה שעברה,

לדברי רבי שמעון, אין הם נפדין תמימים, כדין כל הקרבנות שאי אפשר לפדותם בהיותם תמימים, ואי אפשר להקריבם בתורת תמידין כי הם נקנו מכספי שנה שעברה.

במנחות [מח ב פט ב] שגם עולות חובה של ציבור באות בנדבה, ככבשי עצרת שנקרבו מחסרי זמן ותמיד שקרב בלא גורי עצים, ואם כן שבה התמיהה למה צריך לב ב"ד מתנה להכשיר עולת ציבור לעולת נדבה של קיץ המזבח. והגרי"ד טלוביצ'יק הוכיח מדברי הרא"ש בקינים [פ"ב מ"ה] שרק לאחר זריקה אי אפשר לשנות מחובה לנדבה, ולכן צריך לב ב"ד מתנה, אך אחר שחיטה אפשר לשנות, אך אין להוכיח כן מכל קרבן שנעשה בשינוי בעלים שעולה כנדבה, כי כך נקבע דינו של קרבן חובה הקרב שלא לשמו. וראה עוד בחידושי הגרי"ד [בסוף ח"ד מכתבי הגרי"ז, סי' כג]

אולם בפשטות כיון שאמרו בראש השנה [ז א] שקרבנות ציבור כשרים בדיעבד מתרומה ישנה, נמצא שנשאר עליהן עדיין שמם, ונחשב תמיד, שאסור להקריבו שלא בזמנו, ולכן צריך סכין מושכתן להכשירן לכתחילה לקיץ המזבח.

אך המקדש דוד [י"ט ג'] הוכיח משבועות [ז א] ששערי רגלים [אפילו לפי רבי שמעון] נעשין בזמן תרומה חדשה למותר חטאת, וקרבין עולה, ומוכח שאף שהן עדיין כשרים בדיעבד לדינם הראשון, נעשין מותר וקרבין לכתחילה כעולה, ושוב קשה למה תמידין צריכין שיהא סכין מושכתן, ולא יהיו מאליהן עולת נדבה.

ויתכן לחלק שרשי' בסוגיין יכול לפרש גם לפי רבי שמעון, ולחלק בין מותר חטאת שנהפך לקרבן אחר, ולפיכך אם אינו עולה לכתחילה כדינו נעשה עולה, אך מותר עולה כיון שנשאר במותרו עולה, [ויש בו הכשר להקריבו נדבה ולא רק חובה, אך גם בעת תרומה חדשה] עדיין נשאר שמו עליו, ויכול להקריבו בדיעבד לחובה, אסור לעשותו לנדבה עד שתהא סכין מושכתן לנדבה של קיץ המזבח.

ואולי דין זה תלי בבאורי רשי' והשטמ"ק, שלדעת רשי' [בשבועות שם] טעמו של רבי שמעון משום שכולם באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו, ולפיכך פירש כאן שלדעת רבנן שחולקים על סברא זו, צריך לב ב"ד להכשירן לקיץ בגופן, אך לפי השטמ"ק גם רבי שמעון מודה שלב ב"ד מתנה מועיל כדי לשנותם מחובה לנדבה, ורק לגבי לפדותן תמימים אינו מועיל, ואם כן ממה נפשך צריך לטעם של לב ב"ד מתנה לעשות תמיד לעולת נדבה, [וראה בהערות על תוס'].]

אף שאין השוחט יודע מה הן, וצריך באופן שהיו תמידין שלא הוצרכו לציבור, ולב ב"ד מתנה עליהן שיקרבו לקיץ המזבח. אך סיים שנראה כי אין לגרוס כאן את דברי רב יהודה אמר שמואל, שהרי בשבועות [זב ב] אמרו שדבריו כמאן לדית ליה לב ב"ד מתנה, [וראה בתורה סכין באריכות].

ובשטמ"ק [בהשטמ"ק] הבין שכוונת רשי' לפרש בשני אופנים, [וגרס "אוי"], והביא בשער מקוצי תמה על הפירוש הראשון אם השוחט לא ידע מה הן, הרי ממה נפשך, משום חולין פסולין, ולשם קדשים אחרים אף בקרבן יחיד כשר, ומה צריך לזה לב ב"ד, ולכן ביאר כמו שצייר רשי' בהמשך, שבתחילה היו תמידין, ונעשו לקיץ המזבח, והשוחט חשב לחובת תמידין, והועיל התנאי שיוכשר לנדבה. וסבר שמואל שלב ב"ד מתנה מועיל רק לשנות מחובה לנדבה, [ואפילו לר"ש צריך לב ב"ד לכן], אך אין לב ב"ד מועיל לפדותן תמימין ולהוציאן לחולין.

והגרי"ז הקשה למה צריך לב ב"ד מתנה עליהן לשנותן מחובה לנדבה, והרי זו וזו עולה, וכיון שהופרשו מתחילה לשם עולת ציבור נכלל בדינם גם עולת נדבה לקיץ המזבח. וצידד לומר שאפילו קרבן שיכול לבא בנדבה, אם הופרש לחובה, נעשה לקרבן חובה, ואם אי אפשר להקריבו חובה אין לו תקנה, כי שמו "קרבן חובה" ואי אפשר לשנותו לנדבה, אלא אם לב ב"ד מתנה עליו. ואינו נחשב מותר כל זמן שיכול להקריבו לנדבה.

וחזר בו, שהרי שנינו לקמן [ק"ב ב] שזב ויולדת שהקריבו עולותיהם ושלמיהן בחוץ, חייבין, ופרשי' שם כיון שמתקבלים בנדבה בפנים, ונחשבים כראויים לפתח אהל מועד, [שלא כחטאת ואשם שאי אפשר לשחטן בחוץ, ופטורים עליהם]. ומבואר שאין על עולת חובה "שם חובה" ואפשר להביאה כנדבה. ודן במשמעות דברי הרמב"ם [פ"ח ממעה"ק ה"ט] שכתב שחייבין עליהן בחוץ משום שעולה דורון היא, ולכאורה כוונתו שאפילו עולות חובה של זב ויולדת נחשבות כדורון, ובאות נדבה, אולם יתכן לפרש גם להיפך, שאף שאינם קרבות כנדבה, חייב עליהן משום שהן דורון, [וראה לח"מ שם, ורשי' ק"ב].

ואין לחלק בין עולות ציבור לעולת יחיד, שהרי מצינו

מחצית השקל של השנה החדשה.⁽¹⁾

אמר לו רבי זירא לרבי ירמיה: דמו של שני קרב על טומאה שאירעה בין זריקה של זה לזה, אכן, אפשר להתכפר אפילו על חטא של טומאה שאירעה בין שחיטה לזריקה, ולכך יזרק דם השני.

ומדייקת הגמרא מדברי רבי ירמיה: **עד כאן לא מיבעיא ליה אלא אם השעיר השני מכפר על עשה דלאחר שחיטה, אבל על עשה דלאחר הפרשה לא קא מיבעיא ליה כי ודאי הוא מכפר!**

ודחינן: **דלמא רבי ירמיה, אם תמצא לומר, קאמר.** שהסתפק בשני האופנים: בתחילה דן אם כוונת רבי שמעון שהשעיר השני מכפר על טומאה שאירעה בין זה לזה היינו דוקא על טומאה שבין הפרשתו של ראשון להפרשתו של שני בערב יום טוב, אך אינו יכול לכפר על טומאה שאירעה אחר הפרשתו, או שמא הוא מכפר גם על טומאה שאחר הפרשה, ובא על טומאה שאירעה ביום טוב עצמו בין הקרבת הראשון להקרבת השני.

וספק נוסף היה לו: אם תמצא לומר שהשעיר יכול לכפר אפילו על טומאה שאחר הפרשה, עדיין יש להסתפק האם הוא יכול לכפר גם על טומאה שאירעה בין שחיטה לזריקה, ועל כך פשט לו רבי זירא שיכול לכפר אפילו עד שעת זריקה.

ומוכח שרבי שמעון חולק על חכמים וסובר שאין בסמכותו של בית דין להתנות שלא תחול ההפרשה של הכהנים, ואם כן גם בשעירי עצרת אי אפשר לומר שרבי שמעון סובר שלב בית דין מתנה שלא תחול הפרשת השעיר השני עד למחר אלא ההפרשה חלה על שני השעירים מאתמול. וחזרה הראיה שקרבן יכול לכפר על עשה אפילו אחר ההפרשה.

ועוד, גם אם תימצי לומר לומר בדוחק שחובת הבאת שני שעירים בעצרת היא רק באופן שהפרישם בזה אחר זה, ומועיל השני לכפר על הטומאה שבין הפרשת הראשון להפרשת השני [בערב יום טוב!], עדיין יקשה לך: וכי אפשר לפרש ששני שעירי עצרת הוצרכו באופן כזה?

והרי **הא בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא: לפי טעמו של רבי שמעון, שהשעיר השני בא לכפר על הטומאה שבין הראשון לשני, כיצד יהיה הדין בשני שעירי עצרת ששחטן כאחד, וקיבל דמן בשני כוסות, וזרק דמו של ראשון, ונתכפרו בכך כל הטמאים, ומעתה דמו של שני, לפי טעמו של רבי שמעון למה הוא קרב? והספק הוא, האם ניתן לומר שדם השעיר השני בא לכפר על הטומאה שאירעה בין שחיטת השני לזריקת דמו?**

שאמר לדמי נסכים, ולכן אפשר למכרן ודמיהם הולכים לתרומת הלשכה. והרמב"ם פסק שדמיהן נופלים לקיץ המזבח, ולכאורה משמעותו שאמרו שיהיו לדמי עולה, ואם כן נאמר בהם "מיגו דנחתא", ואין נפדין תמימין. והעלה מכך שמעות תרומת הלשכה, אף שעומדות גם לקיץ המזבח, אין בהם מיגו דנחתא, כיון שהן קדושה סתומה, ואין זו קדושה לדמי קרבן, אלא שתקנו תקנה שיקחו מהן עולות, ואין דינם דומה למקדיש נקבה לעולה, שהיא עומדת רק לדמי קרבן, ובה אמרו מיגו דנחתא.

וכן דייק הגרי"ז מפירוש רש"י בשבועות, שכתב ש"דמי נסכים" הוא משל בעלמא, וכל שכן אם שהתנו שיהיו לדמי מותר תרומה שהיא לריקועי פחים, ובדואי אין כוונתו שלב ב"ד הקדישים לריקועי פחים, שהרי אין מתפיסין תמימין לבדק הבית, אלא רצה לומר שיחזירו לקדושת תרומת הלשכה, שמותרת עומד לרקועי פחים. והוסיף שבמסכת שקלים [שם] נחלקו בדין מותר הלשכה, אם הולך לרקועי פחים או לקיץ המזבח, ורש"י נקט כמאן דאמר לרקועי פחים, ואילו הרמב"ם פסק כמאן דאמר לקיץ המזבח.

והגר"ח אמר שהרמב"ם פסק כמסקנת הגמרא שלב ב"ד מתנה שיהיה לדמי נסכים, ועדיין תמהו גם לביאורו למה לא

1. רש"י פירש שלדעת חכמים לב ב"ד מתנה עליהן שיוכלו לפדותן תמימים כדי שיוכלו לחזור ולקחתן מתרומה חדשה, ולהכשירן לתמידי שנה הבאה. ולכאורה יפלא, למה יקחום דוקא לתמידיים, והרי אף שהראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם [כמבואר בתמורה לג ב] עדיין יכול למוכרן לצורך קרבנות יחיד [ראה רמב"ם פ"ה מערכין ה"ה]. ויתכן שאין כוונת רש"י שלב ב"ד התיר לפדותן לשם קנייתן שוב דוקא. אלא עצה טובה קא משמע לך, שלא יצטרך ביקור ממום, ויוכל להקריב מיד מתרומה חדשה.

ואמנם הרמב"ם בהלכה זו [בפ"ד משקלים ה"א] כתב רק שהדמים נופלים לקיץ המזבח, ולא כתב שיקנו שוב את הבהמות מהם ויקריבום לקיץ המזבח. וראה **בערוך השלחן** [העתיד פ"ז כ"ג].

ובחזו"א [ליקוט"ם כ"ד לשבועות יא ב] הקשה, הרי במסכת שבועות הקשו איך נפדין תמימין, וכי קדושה שהבן להיכן הלכה? ועל כך אמרו שלב ב"ד מתנה עליהם. ושוב הקשו, הרי המקדיש זכר לדמיו, הרי הוא קדוש לקדושת הגוף, וגם אחר שלב ב"ד מתנה שיפדו לדמיהן, עדיין קדושים בקדושת הגוף, כי מיגו דנחתא בהם קדושת דמים נחתא קדושת הגוף. ותיצרו, דהיינו דוקא כשאמר שיעמוד לדמי עולה, וכאן מדובר

שינוי בעלים, שכן הוא לא שחט את התודה על מנת שמישהו אחר יתכפר בזריקת הדם.

רבה אמר: אין שינוי זה נחשב שינוי קודש, ולכן היא כשרה ועלתה לבעלים לשם חובתם.

רב חסדא אמר: גם אופן זה נחשב שינוי קודש, ולפיכך היא פסולה, שאינה עולה לבעלים לשם חובתם.

ומבארת הגמרא את טעמיהם: **רבה אמר כשרה,** שהרי תודה לשם תודה נשחטה, ושינוי קודש הוא

וממילא אין לנו ראייה מדברי רבי ירמיה שקרבן מכפר אפילו לאחר הפרשה, שהרי הוא עצמו מסתפק אם מכפר על טומאה שלאחר הפרשה. [אולם מדברי רבי זירא יש ראייה שמכפר אפילו אחר שחיטה עד שעת זריקה, אך נשאר הספק שמה אמר אין הלכה כמותן⁽²⁾].

אימתר: תודה ששחטה בשינוי קודש, והשינוי היה בכך ששחטה לשם תודת חבירו, ומדובר באופן שהיה לחבירו קרבן תודה. ונחשב כשינוי בקודש שבמקום לשחוט את התודה הזאת לשם עצמה הוא שוחט אותה לשם תודה של מישהו אחר⁽³⁾. ואין בכך

ביארו **בברכת הזבח** ובהערות על תוס' נברר דינו אילו היה נחשב כשינוי בעלים, אם לכולי עלמא היה כשר, כי אינו פוסל בשחיטה, או שאם כוונתו על מנת לזרוק לכולי עלמא יפסול⁽¹⁾.

ובקין אורה תמה, הרי מבואר בגמרא בסמוך שאם שחט לשם תודה אחרת של עצמו, לכולי עלמא כשר, ומה ההבדל בין לשם נס אחר שלו או של חבירו, **ונבחק נתן** כתב שבניסים שלו נחשב "שלמיו"⁽¹⁾, ולכן ביאר שכוונת רש"י ששחט לשם "תודת" חבירו, והיינו לשם תודה שחייב בה חבירו על נס שה לניסו, ואין זה שינוי בעלים כי לא אמר "לשם שמעון" אלא "לשם תודת שמעון", או משום שחייב רק בשחיטה. [ולפי זה מובן כיצד יתכן נידון זה גם בעולה שאין בה שני שמות].

והוסיף רש"י שנידון סוגיין הוא בכל הקרבנות, כגון חטאת חלב לשם חטאת דם, ולפי ביאור ברכת הזבח כוונתו שנחלקו רק כששוחט חטאת חלב לשם חטאת כמו שחייב חבירו והיינו חטאת חלב. אך לביאור הקין אורה לכאורה תמוה ממה נפשך, שהרי אם שחט לשם עצמו יהא כשר אף לשם נס או חטא אחר, ואילו כששחט לשם חבירו, נחלקו בתורה אף לשם אותו נס, ולמה צריך לומר לשם חטאת חלב.

עוד תמוה, שבסמוך אמרו כי תודה לשם שלמים כשרה, משום שתודה איקרי שלמים, ולכאורה טעם זה מועיל רק שלא יחשב שם קדש אחר, אך עדיין הוא קרבן אחר, וכמו תודת וחטאת חבירו, ומצד זה לא תעלה לחובתו.

וראה בקין אורה שחילק בין תודה, שעיקרה נדבה, ולכן בתודת עצמו אין שינוי קודש כשמשנה מנס לנס אחר, אלא רק משום שהיא תודת חבירו. אך חטאת שחובתה לבא לכפר על חטא מסוים, אם שינה לשם אחר נחשב כשינוי שם קדש אפילו בחטאת שלו בלבד, ולכן נחלקו בה, ובכך מיושב הכל.

ועוד תמה בקין אורה, למה הוצרך רש"י לומר שהיו לשתייהן תודות, והרי חטאת חלב לשם דם נפסלת אף כשאין חיוב לחבירו, כי שינוי קודש הוא בשם החיוב, ואינו תלוי אם יש מתחייב בחיוב האחר.

וביאר **מו"ר הגראי"ל** ששינוי לשם תודת חבירו נחשב כשינוי קודש, שהרי מקורו מדכתיב זבח תודת שלמיו, ואם אינו ענין לשינוי קדש תנהו ענין לשינוי בעלים [כדלעיל ד א], ומשמע ששם הבעלים הוא חלק משם הקרבן, ולכן נחשב שלא קרב לשם תודה. שאם לא כן, נמצא שדרשה זו אינה עולה

תחול קדושת הגוף והרי מותר נסכים לקיץ המזבח [כמבואר ברמב"ם שם ה"ט], ועדין שייך בהן מיגו דנחתא, ואיך נפדים מימימים. ובהכרח שזה גופא לב ב"ד מתנה שישארו בדמי נסכים עד שעת פדיונם, ולא יהיו כמותר, כי אם כן תחול עליהן קדושת הגוף, ולכן בפדיונם נפקעת קדושתן ויוצאים לחולין, אלא שנסוף עוד תנאי שהדמים יפלו לקיץ המזבח. וכן מדויק לשון הרמב"ם שתנאי ב"ד שאם לא יהיו צריכין להן "יצאו לחולין", ולא כתב שהיה ל"דמי עולה", כי מתחילה נשארים חולין, ורק תנאי נוסף הוא שיהיו לקיץ המזבח.

2. **בביאור המסקנא** נחלקו הראשונים. **רש"י** פירש שרבי זירא סבר שעולה מכפרת אחר הפרשה ואחר שחיטה, ורבי ירמיה הסתפק בשתייהם, ואילו דעת רבא לעיל שאחר שחיטה אינו מכפר ולאחר הפרשה הסתפק, ורב הונא סבר שמכפרת גם אחר שחיטה, [וא שסמיכה אינה נחשבת עשה שאחר שחיטה]. **ובתוס'** כתבו שרבי זירא סובר כרבי ירמיה, ואף הוא לא אמר שמועיל אלא "באם תמצא לומר" שאחר הפרשה מועיל, וגם הוא מסופק בכל השלבים, [וראה **בשטמ"ק** אות כ']. **ובקין אורה** [בד"ה ת"ש] תמה על ביאור תוס' איך יתכן להשיב תשובה "באם תמצא לומר" ונקט דפשיטא ליה שמכפר, ולא הוכיחו ממנו כי רבא הסתפק ע"ש.

וכבר הבאנו שרש"י ביומא [ה א] נקט כרב הונא שהעולה מכפרת על ביטול עשה של סמיכה שהוא אחר שחיטה, וכן דייק **החזו"א** מדברי **הרמב"ם** [פ"ג ממעה"ק הי"ב] והקשה על כך **הגרעק"א** למה לא פסק הרמב"ם כדרכו כרבא כלפי רב הונא [וראה ישוב לזה בדף ו. הערה 10]. וכתב שנקטו כרבי ירמיה ורבי זירא במסקנא שהסתפקו שמה מכפר אף אחר שחיטה, ואם אכן מכפר, בהכרח ש"לא כיפר" היינו לגבי כפרה מן המזבח.

3. **רש"י** ביאר ששחטה לשם תודה אחרת של חבירו. ובפשטות כוונתו ששחט תודת ראוהו על שעבר את הים לשם התודה שחייב שמעון על שיצא מבית האסורים, והיא כשרה ועולה לשם ראוהו כי אין נחשב שינוי קדש אלא בשינוי לשם קודש אחר, וכאן זו חו תודה הן. ושינוי בעלים אין כאן, משום שלא חשב לשם חובת שמעון, אלא לשם תודה כמו שהוא חייב, [כך

תודה דחבריה ובכל זאת הכשירה רבי אליעזר.

ודחינן את ראיית רבה: לא. רבי אליעזר הכשיר רק אם שינה מקרבן תודה זה לקרבן תודה אחר דידיה, וחידושו של רבי אליעזר הוא, שאפילו אם הפריש שני קרבנות תודה על שני מאורעות שונים המחייבים קרבן תודה, כגון על עלייתו מן הים ועל יציאתו מבית האסורים, ושחט את האחד לשם השני, כשר.

ומקשינן, נמצא לדברייך כי דוקא כששחט לשם תודה שלו כשרה, אבל אם ישחוט תודה שלו לשם תודה דחבריה, מאי? – פסולה.

אם כן יקשה לך: ארתני שחט שלמים דידיה לשם תודה פסולה משום שינוי קודש בשם הקרבן, ליתני חידוש יותר גדול, שאפילו לא שינה את שם הקרבן אלא שחט תודה שלו לשם תודה כמו שחייב אחר, שאין זה שינוי בשמו של הקרבן, ובכל זאת לא אינה עולה לשם חובה, וכל שכן שלמים לשם תודה שמשנה את שם הקרבן.

ומתריצין: חידוש דין שיש באופן ששחט שלמים לשם תודה דידיה, איצטריך ליה להשמיענו.

כי סלקא דעתך אמינא, מדתודה קרויה שלמים, שלמים נמי קרויין תודה, וכי שחט להו לשלמים לשם תודה ליכשרו ויעלו לבעליהן לחובתם, לכן קא משמע לך שרק תודה קרויה שלמים, אך שלמים אינם קרויים תודה.⁽⁶⁾

רק באופן ששחטים קרבן לשם קרבן מסוג אחר, [ואפילו אם ישחט חטאת חלב לשם חטאת דם לא תפסל החטאת היות ושני הקרבנות הם מסוג חטאת].

רב חסדא אמר פסולה, כי נשחטה לשם שלמים דידיה בעינן, וכיון ששינה לשם שלמים של אדם אחר לא עלתה לו לשם חובה.⁽⁴⁾

אמר רבה: מנא אמינא לה שתודה ששחטה לשם תודה אחרת הרי היא כשרה, מהא דתניא: "ובשר זבח תודת שלמיו – ביום הקריבו את זבח" וגו' – אבא חנין אמר משום רבי אליעזר: בא הכתוב "תודת שלמיו" ללמד, תודה ששחטה לשם שלמים כשרה ועלתה לבעלים, שלמים שנשחטו לשם תודה פסולים לעלות לבעלים לחובתם.

ומה הפרש בין זה לזה? –

תודה קרויה שלמים, כלשון הכתוב "תודת שלמיו", שמתייחסת התודה לשלמים, ולפיכך אם שחט תודה לשם שלמים לא מיקרי שינוי קודש.⁽⁵⁾ ואין שלמים קרויין תודה. ולפיכך כששחט שלמים לשם תודה נחשב כשינוי קודש, ולא יעלו לבעלים לחובתם.

ומכאן דייק רבה: דוקא בשלמים לשם תודה אמר רבי אליעזר שהיא פסולה, משום ששינה את השלמים לקרבן בעל שם אחר. הא אם שחט תודה זו לשם תודה אחרת, כשרה, שהרי לא שינה את שם הקרבן.

מאי לאו, האם לא מדובר אפילו באופן ששחט לשם

לדברי רבה הוא מהברייתא העוסקת בתודה. ותוס' כתבו שנחלקו רק בתודה, כי רק בה נאמר "שלמיו", ולכאורה כוונתם לאפוקי אפילו שאר שלמים, כי רק על תודה נאמר "תודת שלמיו".

5. יתכן לפרש דין זה בשני אופנים, או שמחשבתו לשם שלמים אינה פוסלת כשינוי קודש, כי תודה נכללת בשלמים, ואף שלא קיים את מחשבת תודה כדון, אינו מעכבה לעלות לחובתו, וכמשמעות לשון הגמרא. או שעצם מחשבתו לשם שלמים, כוללת את מחשבת תודה לכתחילה. ולעיל [ד. הערה 12] הרחבנו בבירור נידון זה, עי"ש.

6. הרמב"ם השמיט נידון סוגיין, אם לשם תודת חבירו כשרה או פסולה, וכתב הקרן אורה שדעתו כי נידון זה הוא כנידון חטאת חלב לשם חטאת דם, וכיון שפסק כמאן דאמר [לקמן ט ב] שחטאת פסולה משום שצריך בה הפרשה על חטא, ממילא נדע שבתודה כשר, כי אינה צריכה הפרשה על נס. ובשפת אמת כתב שהרמב"ם ביאר שהנידון הוא בשינוי

כדברי רב חסדא, שהרי הוא צריך ללמוד מקרא זה לשוחט לשם תודת חבירו, ובהכרח שטעם אחד להן.

וכן משמע מניסת השטמ"ק [אות כב] בדברי רש"י הנ"ל, שרצו להוכיח מהכשר חטאת חלב לשם חטאת דם שאין שינוי שם החטא פוסל, וכן נכשיר בשינוי שם הבעלים שבקרבן תודה של חבירו. וכן משמע לשון הרמב"ם [פי"ג מפסחהמ"ק ה"ד] שינוי השם כיצד זה השוחט הזבח שלא לשמו או שלא לשם בעליו.

ולפי זה נחלקו רבה ורב חסדא אם התורה הקפידה על שינוי קודש זה, לפסול כשמשנה שם קרבן ראובן לשם שמעון, ונידון זה שייך בכל הקרבנות כששחט לשם קרבן של אחר [אף שלא לחובת וכפרת האחר]. אך אילו לא היה לחבירו חיוב קרבן ממין זה הרי אינו דומה לשוחט עולה לשם שלמים, אלא לשם חולין ולכן נקט רש"י שיש לשניהם תודות. וראה הערות על תוס'.

4. רש"י נקט שמחלוקתם של רבה ורב חסדא היא בכל הזבחים, ונקטו את מחלוקתם בקרבן תודה משום שהמקור

ופסל שחיטה שכזאת, דכתיב "ושחט אותה לחטאת!"^[1]

ואמר רבא: חטאת ששחטה בשינוי בעלים, כגון שחיט על מנת שיתכפר בזריקת דמה מי שהוא אחר שמחוייב חטאת – פסולה, ורק "שינוי בעלים" כזה פוסל, משום שגם השני חייב בכפרה של חטאת, וכדלהלן.

אמר רבא: חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם⁽⁷⁾ – כשרה⁽⁸⁾, ועלתה לו⁽⁹⁾. אבל אם שחטה לשם עולה הרי היא פסולה לגמרי ואינה קריבה כלל.

מאי טעמא? – "ושחט אותה לחטאת" אמר רחמנא, הילכך חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם כשירה שהרי חטאת לשם חטאת נשחטה, אבל אם שחטה לשם עולה פסולה [שהרי מיעטה הכתוב

8. רבינו תם פירש שרבא מדבר בשוחט לשם חטאת חבירו, וסבר כרב חסדא שפסל דוקא בתורה דכתיב בה "שלמיו", ולא בחטאת.

אולם רש"י ותוס' נקטו שמדובר בחטאת חלב לשם חטאת דם, וטעמו של רבא שמכשיר הוא כדעת רבה שמכשיר בתורה לשם תודת חבירו. ובהערות על תוס' נבאר מחלוקתם.

9. תוס' בניזר [כז ב ד"ה שהרי] הקשו הרי תניא שם בברייתא הפריש בהמה על חלב והביאה על הדם לא יצא, שנאמר קרבנו על חטאתו, עד שיהא קרבנו לשם חטאתו. ולכאורה מבואר שלא כרבא שאמר שחטאת חלב לשם חטאת דם כשירה. וכתבו לחלק, שהברייתא פסלה באופן שהיה חייב חטאת על שניהם, ובאופן זה הקרבתה לשם חטאת השני נחשבת כעקירה יותר ממה שהכשיר רבא במי שהיה חייב חטאת רק על חלב והביאה על דם שלא התחייב בו, ועוד תירצו שכוונת בברייתא "לא כיפר" רק על הדם, ובאמת הדין כרבא שכפר על החלב שהופרש בשבילו.

ומבואר בדבריהם ששתי הסוגיות עוסקות בנידון אחד ובשני אופנים, וכן משמע מדברי הרמב"ם [פ"ג משגות ה"ג] שכתב כבר ביארנו בהלכות פסולי המוקדשין שהמפריש חטאתו על החלב לא יביאנה על הדם שאכל שנאמר והביא קרבנו. ואילו בפסולי המוקדשין לא הוזכר דין זה, אלא במה שכתב [בפס"ז ה"ו] שחטאת חלב לשם חטאת דם פסולה. [וכמבואר לעיל ו. הערה 9 ע"ש] ומשמע שנקט ששניהם נחשבים כנידון אחד.

אולם בקרן אורה כתב ששני נדונים הם, שבברייתא מדובר שחשב שהחטאת תכפר על הדם במקום על החלב, ואילו רבא הכשיר באופן שרצה שהחטאת תכפר על החלב, אלא שהתכוון להקריבה "לשם דם" וסבר ששינוי קודש זה אינו פוסל, כי אינו רוצה לעקור את עצם שם הקרבן – שזו מחשבה הפוסלת לגמרי – אלא מחשב בעבודה בלבד, והרי אפילו אם היה חל השינוי בכפרת הקרבן, לא היה נפסל בכך משום שינוי קודש, כי שינוי קודש הוא רק כשמחשבתו כנגד מה שהקרבן פועל, כגון שעושה את החטאת לשם אבל אם שינה והקרבן פועל כמחשבתו הרי הוא כשר, [ודומה למי שעושה קרבן עולה לשם שלמים, ורוצה שיכפר לשם עולה], וכדברי הגר"ח בכריתות [כו. הובא לעיל ו. הערה 9].

ובאופן דומה כתב בזבח תורה שבברייתא מדובר לגבי שינוי כפרת הקרבן מחלב לדם, שאין בכך הבעלים לשנותה, ולהביאה לכפרה אחרת, ואילו רבא הכשיר באופן שהבעלים הביאה לכפרת חלב והכהן שינה במחשבתו לשם חטאת אחר דהיינו שינוי קודש. והוכיחו חילוק זה מדברי רב אחא בריה

בעלים, ונחלקו אם פוסל בשחיטה, או רק בשחיטה על מנת לזרוק, וכבר פסק בזה הרמב"ם [בפי"ט מפסוהמ"ק] ששינוי בעלים פוסל בשחיטה, וכן נקט גם בזבח תורה. וביאור זה לכאורה תמוה מהוכחת הגמרא "הא תודה לשם תודה" שהרי בשינוי בעלים אין הבדל בין מתודה לתודה או משלמים לתודה.

ומז"ר הגרא"ל תמה על ביאור זה, כי נמצא שאין שינוי בעלים בתורה אלא אם חיטב לשם מי שמחוייב תודה כמותו. ואין זה מסתבר שהרי אפילו אם שחטה לשם שלמים מרצה כל שכן שאם שחטה לשם אחר המחוייב שלמים שיחשב כשינוי בעלים, ולא גרע מחטאת לשם מחוייב עולה, שהיא ש"ב.

7. רש"י כתב "כשרה ועלתה לו". ובברכת הזבח הגיה "ולא עלתה לו" וראיתו מדברי רש"י במנחות ג ב וכן משמע שם בגמרא דבעינן קרא ללמד שבאופן זה מרצה. ולגירסתו אפשר ליישב את קושיית תוס' בניזר [מובא בהערה 9] שכוונת הברייתא שחטאת חלב שהביאה לכפר על דם אינה עולה לכפר לבעלים, אבל היא כשרה וראה בזבח תורה שצידד ליישב כך. [ובמנחות שם הגיה הברכת הזבח ברש"י "ועלתה לו", וכוונתו לחטאו השני שהקריבו לשמו, ראה דבריו בסוגיין ובשטמ"ק שם ובצאן קדשים וקרן אורה בסוגיין שתמהו כי מסתבר שתכפר יותר לחטא הראשון שהופרשה עליו, ויש ליישב כדברי הגר"ח בסמוך, שבשינוי קודש נתפס השם השני, ולחטאת אחרת אינו נפסל].

ולכאורה תמוה למה לא תרצה החטאת, והרי אין כאן שינוי קודש וכמו שכתב רש"י להלן [ט ב] שלדעת רבא דתרווייהו חטאת סתמא שמיייהו וכפרת שתיהן שוה על הכרת – אין כאן שינוי קודש.

וצריך לבאר כמו שנקט הקרן אורה בסוגיין [הובא לעיל ג ב] שחטאת לשם חולין אינה עולה לבעלים לשם חובה, כי דינה להשחט לשם חטא, וכששוחט לשם חטא אחר חסר בשחיטה לשם חטא, ואף שאינו נחשב כשינוי קודש לפסול, אינו יכול לעלות לחובתו ולרצות כי חסר בעצם תכלית הקרבן.

וראה בחידושי הגר"ח לכריתות [כו ב] ששם החטא נתפס בקרבן ונקראת "חטאת חלב", וכששוחטו לשם חטאת דם נחשב ששוחט לשם קרבן אחר, ולכן נקרא שינוי קודש, וצריך לומר שרבא סבר שמכל מקום אין פוסל אלא שינוי משם חטאת, שעליו נאמר "אותה", אך אינה עולה לחובתו כי נחשב כשינוי קודש של חטאת לשם חולין. [וכדעת הרמב"ם שמעכב].

יתכפר בזריקת הדם, ואם בכל זאת יעשה כן יפסל הקרבן בשינוי בעלים. אבל אם השני אינו מחוייב כפרה, הוא אינו נחשב "חבירו דומיא דידיה", ולא נאמר בו המיעוט "עליו ולא על חבירו", ולכן לא נפסל הקרבן בשינוי בעלים⁽¹¹⁾.

ואמר רבא: חטאת⁽¹²⁾ ששחטה על מנת שיתכפר בזריקת דמה מי שאינו מחוייב כלום – פסולה, שאין לך אדם בישראל שאינו מחוייב כפרה על

אבל אם שחטה על מנת שיתכפר בזריקת דמה מי שהוא אחר שמחוייב עולה בלבד, הרי היא כשרה כי שינוי בעלים באופן זה אינו פוסל, שהרי אין השני חייב חטאת כמוהו!⁽¹⁰⁾

מאי טעמא – שנאמר בקרבן חטאת "וכפר עליו", למעט: עליו – ולא על חבירו! והמיעוט הזה מתייחס רק אל חבירו שהוא דומיא דידיה, דהיינו במחוייב כפרה כמותו, שלא ישחוט על מנת שהלה

11. הרמב"ם [פט"ו מפסוהמ"ק ה"ח] כתב אם שחט חטאת לשם מי שהוא מחוייב עולה, כשרה ולא עלתה לבעלים לשם חובה, שנאמר וכיפר עליו וכו'. ובפשטות טעמו שלא התמעט כשאינו מחוייב כמותו אלא מפסול, אך עדיין המחשבה מעכבת שלא עולה לשם חובה. והקשה הקרן אורה שהרי לגבי עולה כתב [בהי"ד] שאם שחטה לשם מי שאינו מחוייב כלום, אינה עולה לבעלים לשם חובה ומשום שאין לך אדם מישראל שלא עבר עשה. ואילו גם אם אינו מחוייב כמותו לא עלה לבעלים לשם חובה, למה צריך לומר את הטעם שאין לך אדם מישראל, והרי אף שבטעם זה נעשה מחוייב כמותו, אין העולה נפסלת בכך, ולמה צריך להוסיפו.

ולכן כתב שבכל הזבחים אם אינו מחוייב כמותו כשרה ועולה לשם חובה, ורק בחטאת שצריך להביאה גם "לשם חטא", נמצא שבשינוי בעלים החסיר גם את הכוונה לשם חטא שלו, ולכן אינה עולה לו.

אולם הגר"ח [פ"ו מקרבן פסח ה"ב] נקט שגם קרבן פסח שנשחט לשם מי שאינו מחוייב כפרה כמותו, לא עלה לשם חובה, אף על פי שאין בו מחשבת "לשם חטא". ובהכרח שלדעת הרמב"ם שינוי בעלים מעכב אף כשאינו יכול לכפר לחבירו, ואינו תלוי אלא אם חבירו "מחוייב" כמותו, ורק לענין פסול בחטאת צריך שיכוון ויובל קרבן זה לכפר לו, כי נאמר בה "וכפר עליו", ולפיכך בחטאת לשם מחוייב עולה, אינה עולה לשם חובה, כי היא מחוייב כמותו, ואינה נפסלת כי אינה מכפרת אלא מקופיא, וגם בעולה מה שאינה עולה לשם חובה הוא מפני שחבירו חייב בעשה. ובהערה הבאה יבואר יותר.

הגרא"ל מאלין [סימן ה'] כתב שבעולה אם שחטה למי שאינו מחוייב כלום היה דינו כשוחטה לשם חולין שכשרה ועולה לדעת הרמב"ם, כי אין זו מחשבה כלל כשאין השני מחוייב בקרבן, וזהו כמו לשם זריקת חולין שאינה קיימת כלל. ולכן הוצרך הרמב"ם לטעם זה בעולה.

12. רש"י ותוס' נחלקו בגירסת מימרא זו.

רש"י פירשה כגירסת שלפנינו: חטאת ששחטה לשם מי שאינו מחוייב כלום, ולגירסתו הוסיף רבא בסמוך לבאר את טעם הפסול, משום שחטאת מכפרת גם על עשה, ולפיכך נפסלת בשחיתתה לשם כל אדם מישראל, כי אין לך אדם שאין בידו עשה. ועל כך מקשינן שאם כן רבא סותר דבריו, שהרי הכשיר חטאת לשם עולה, אף שחטאת על חייבי עשה פסולה. ומתריצין שהחטאת מכפרת על עשה רק מקופיא,

דרבא שפסל חטאת חלב לשם חטאת דם [להלן ט ב] משום דכתיב ושחט "אותה" לחטאת, לשם אותה חטאת, ולא נקט את דרשת הברייתא "קרבנו על חטאתו", כי היא מקור לפסול בשינוי כפרה מדכתיב "קרבנו".

10. רש"י [בע"ב ד"ה מקופיא] כתב שאחר שהפריש עולה שייכי כולוה עשה שבידו על העולה, ובאופן זה נחשב כשוחט חטאת על מי שמחוייב עולה, ואין עליו עשה, וחטאתו כשרה כי שחטה לשם מי שאינו מחוייב כפרה כמותו. ותוס' [בר"ה חטאת] כתבו שרק באופן שנדר להביא עולה או ידע שחטא וחייב עולה, אז אין החטאת נפסלת כי ודאי יתכפר בעולה. אבל אם כבר הפריש עולה, נמצא שיש בידו עשה שאחר הפרשת העולה, ואם אין עולה מכפרת עליו נמצא שהחטאת תפסל משום כפרת העשה.

ובפשטות לדעת רש"י אין חוששין שיש בידו עשה בשעה מועטת שאחר הפרשה. אך יתכן שרש"י לשיטתו במסקנא לעיל [בהערה 2] שעולה מכפרת על עשה שאחר הפרשה. וראה בשטמ"ק [ע"ב אות ח'] שגרס גם דבריו רש"י שנדר להביא עולה. וראה בהערות על תוס'.

אולם לכאורה תמוה מה ההבדל בין שוחט לשם מחוייב חטאת שפוסל, ולא הוזכר חילוק בין אם כבר הפריש חבירו חטאתו או לא, ולמה נחשב עדין מחוייב כפרה כמותו אחר שהפריש על חטאתו [ואין ביד כל אדם עוון כרת].

ובהכרח צריך לומר כמבואר בטהרת הקודש [מובא בהערות לתוס'] שאין צורך שיהא המחוייב כפרה כמותו יכול להתכפר בקרבן זה, אלא שיוכל להיות מתכפר בקרבן אם היה שלו, ובכך נחשב חבירו דומיא דידיה, ופוסל את הקרבן מפני שיכול להיות קרבנו, אף שיש לו כבר קרבן אחר שהפריש.

אולם היינו דוקא באופן שחבירו חייב חטאת כמותו, אך כשהוא מחוייב עולה אין נחשב דומיא דידיה עד שיהא עשה בידו שיוכל להתכפר עליו בחטאת, ואז השינוי בעלים פוסל משום שנתפס שמו על כפרת הקרבן, אבל אם כבר יש לו קרבן לכפרתו, אינו יכול לפסול את החטאת.

נמצא שהשינוי באותו קרבן תלוי אם חבירו מחוייב כמותו, ואילו לשם קרבן אחר צריך שיהא מתכפר כמותו, כי רק בכך נתפס שמו בקרבן, ויתכן שבכך נחלקו רש"י ותוס', אם כשנדר נחשב כאינו מתכפר, מפני שהחטאת לא תכפר עליו אפילו מקופיא, כי יש לו כפרה מקיבא, או שנחשב מתכפר עד שהפריש כפרה אחרת, כיון שיכול להתכפר בחטאת, וראה מקדש דוד [ד'] וקהילות יעקב [ז].

שחט חטאת על מנת שיתכפר בה חבירו המחוויב בעולה אינו נחשב שינוי בעלים, דהיינו באופן שכבר הפריש חבירו קרבן עולה ונמצא ששוב אינו זקוק חבירו לכפרת החטאת, ואילו כאן מדובר באופן שלא הפריש חבירו קרבן עולה, שהרי הוא מוחזק כמי שאינו חייב כלום.

חטאת, ולמה באופן זה הכשיר הרמב"ם [ראה לשונו בהערה הקודמת].

וכתב הגר"ס שרק על מי שאינו מחויב כלל חוששין שמה הוא מחויב ואינו יודע, אבל מי שידוע לנו חיובו אין חשש שהוא חייב בעוד חיוב, אולם צריך טעם לחלק כך.

ויתכן עוד שהרמב"ם לא סבר כתוס', אלא שחטאת לשם מחויב עשה נפסלת, ורק המחויב עולה והפרישה אינו פוסל כי אינו מחויב כמותו, אבל לשם מי שאינו יודע שחייב, נפסלת, כי כיון שאינו יודע אינו מפריש, ונחשב מחויב כפרה כמותו כיון שמתכפר בחטאת מקיבעא, אך גם זה אינו נראה, כי אם כן גם בחטאת היה צריך טעם שאין לך אדם וכו'.

ובקרבן אורה וחוב תורה ובאבן האזל כתבו שהפסול בשינוי בעלים הוא בכונתו לכפר לו בקרבנו על חטאו, וכשחושב על מחויב עולה הרי מכוון לכפרת עולה, ואף שהוא מחויב גם חטאת, מחשבתו היתה לחיוב שאינו כמותו, ולא פסל, אך כששחט על מי שאינו מחויב כלל, ומכוון על מה שהוא חייב, כיון שיתכן וחייב כמותו בחטאת, נפסל קרבנו.

[ולפי זה גם בעולה מחשבתו מעכבת רק באופן ששחט לשם מה שהוא חייב, ובכללו עשה, אך אם יחשוב למי שמחויב שלמים, תעלה לו לשם חובה, אף שיש בידו גם עשה. וראה **באבן האזל** שהוסיף בתירוץ זה, שצריך לשנות לשם חיוב חבירו, ולא לשם כפרתו. וצ"ב].

ונראה לבאר בכונתם, שהרמב"ם נחלק על רש"י ותוס' בגדר ההכשר של אינו מחויב כמותו, וסובר שרק בשאר הקרבנות ששינוי בעלים פוסל בהם כשינוי קודש, אמרינן מסברא דלאו מינה לא מחריב בה ואם אין חבירו מחויב כמותו אין חטאתו נפסלת, אבל די בהם שתהא מחשבתו לשם מחויב כמותו אף שאינו יכול להתכפר בו, וכמבואר לעיל.

אולם הפסול שהתחדש בחטאת הוא רק בשינוי בעלים באופן שיוכל לכפר לחבירו בקרבנו, ואילו הוא רק מחויב כמותו אין המחשבה לשמו פוסלת, כי בחטאת נאמר וכיפר עליו ולא על חבירו, והיינו שלא יעשה בה כפרה לאחר, ולכן נקט שלמסקנא אינה נפסלת כשחשב לשם כפרת חבירו מקופיא, כי לגבי פסול שינוי שם הבעלים אינו מעכב אלא כפרתו. [אך לרש"י שנקט דאף לשם כפרה מקופיא פוסל, ולתוס' שנקט שעולה אינה נפסלת אלא בחבירו דומיא דיריה מרכתיב לכפר עליו, אי אפשר לחלק כן].

ונמצא שהשוחט חטאת לשם המחויב עולה, דינו כשינוי בעלים בשאר קרבנות, שהרי מתכפר רק מקופיא, ואינו פוסל אלא רק שלא יעלו לשם חובה. ורק כשכוון לכפר לו על מה שחייב נפסל הקרבן שמה הוא מחויב גם בחטאת ולהלן [ט ב] נזכר חילוק זה.

עשה, וחטאת מכפרת גם על חייבי עשה, ונמצא שאף על פי שאמר ששוחט על מי שאינו חייב כלום, בכל זאת הוא שוחט על מנת שיתכפר בו אותו אדם על העשה שבידו, ולפיכך נפסל הקרבן משום ששינה לשם בעלים המחוויב כפרה.

ומחלקת הגמרא בסמוך, בין דברי רבא לעיל, שאם

וכשהפריש עולתו ניתק העשה לכפרת העולה, ואין החטאת מכפרת. ולכן אינה נפסלת. [נמשמע שבכפרת מקופיא נחשב מחויב כמותו, ורק אם ניתק לעולה אינו מחויב כלל, ואינה נפסלת].

ובשטמ"ק [כאן] תמה הרי להלן [ט ב] הסתפק רבא אם השוחט חטאת חלב לשם מי שמחויב חטאת עולה ויורד על טומאת מקדש וקדשיו, אם נחשב מחויב כפרה כמותו, וכל שכן על מי שאינו מחויב כלום. ובתוס' להלן שם תירצו שגרע ממי שאין מחויב כלום להחשב מחויב כמותו, וביאר **בצאן קדשים** שחטאת מכפרת על עשה ומשום כך נחשב מחויב כמותו, מה שאין כן על טומאת מקדש וקדשיו שאינה מכפרת, והיינו שאין צורך שיהא השני מחויב להביא כפרה כמותו, אלא שיהיה נצרך לכפרה זו, אף שיוכל להביא עולה ולהתכפר. [נראה עוד לקמן ובהערה 9 לתוס'].

ולכאורה עדין תמוה, שהרי רבא פוסל לקמן חטאת חלב לשם חטאת דם, אף שאינה מכפרת על דם, [כמבואר בכריתות כו ב] ובכל שינוי בעלים אין השני יכול להתכפר בחטאתו ולפי תוס' יקשה למה נחשב כמחויב כפרה כמותו, והרי צריך שתוכל החטאת לכפר לחבירו.

ומוכח כמבואר לעיל, שהשוחט לשם מחויב חטאת, די בכך שחבירו מחויב, כי אף שאינו יכול להתכפר בחטאתו נחשב דומיא דיריה כי יכל להיות בעל קרבן זה. וכן בשינוי קודש לשם חטאת אחרת שהם מאותו מין כפרה, אך בשינוי לשם כפרה אחרת כשינוי בעלים למחויב עולה או כשינוי קודש לחטאת עולה ויורד, צריך שיוכל להתכפר בו כדי שיתפס שם הכפרה על הקרבן.

אולם **תוס'** גרסו "עולה ששחטה", ולגירסתם נמצא שרבא בסמוך הוסיף לחדש דין אחר שחטאת מכפרת על עשה, ועל כך מקשינן שאם כן צריך לפסול גם חטאת לשם עולה, ומתריצין שחטאת אינה מכפרת על כל עשה אלא מקופיא, [ואין חילוק אם הפריש עולתו קודם או לא], ולכן אינה נפסלת כי עיקר כפרתה בחייבי כרת מקיבעא, ובכפרה מקופיא אינו נחשב מחויב כפרה כמותו, וראה הערה 4 בעמוד ב].

ומדברי **הרמב"ם** [פ"ו מפסח"מ הי"ד] משמע שגרס כתוס', שכתב עולה ששחטה על מי שאינו מחויב קרבן כלל לא עלתה לבעלים וכו', שאין לך אדם מישראל שלא עבר מעולם על עשה, ולגבי חטאת כתב [בה"ט] שחטה לשם מי שאינו מחויב קרבן כלל, פסולה, שמה מחויב הוא ואינו יודע. ותמוה האחרונים שאם יש חשש שהוא חייב חטאת, [וכמבואר לעיל ו ב שראויין ישראל להקריב חטאת בכל שעה] הרי ראוי לפסול גם כששחט לשם מחויב עולה, שמה הוא חייב גם

עשה, ובכל זאת הוא נקרא אינו מחוייב כמותו, לפי שאין החטאת מכפרת על עשה,

ומתריצין: אמנם **מקיבעא לא מכפרה** חטאת על ז-ב חייבי עשה, שאין היא כפרה קבועה ומוחלטת עבורם, אבל **מקופיא מכפרא**, כפרה ארעית וחלקית היא מכפרת אפילו על חייבי עשה.

ולכן, אם כבר הפריש עולה על עשה שבידו, שוב אינו בכלל כפרת החטאת, ובאופן זה אמר רבא "חטאת ששחטה על מי שמחוייב [והפריש] עולה, כשרה". אך באופן ששחטו חטאת על מנת שיתכפר בה אדם אחר שעבר בעשה, ועדיין לא הפריש עולה לכפרתו, החטאת נפסלת – שהרי חטאת מכפרת גם על עשה מקופיא, ונמצא ששחטת החטאת עבור כפרתו נחשבת שינוי בעלים, וכמו שאמר רבא "חטאת מכפרת על חייבי עשה מקל וחומר", ולפיכך אמר רבא "חטאת ששחטה על מי שאינו מחוייב כלום פסולה, שאין לך אדם בישראל שאינו מחוייב עשה"⁽¹⁾.

ואמר רבא: חטאת מכפרת גם על חייבי עשה [ולכן אם שחטה על מנת שיתכפר בה חבירו, נחשב הדבר כשינוי לשם מחוייב כפרה כמותו, אפילו שחבירו חייב כפרה רק על עשה], **מקל וחומר** –

על חייבי כריתות מכפרת,⁽¹³⁾ **על חייבי עשה, לא כל שכן!**⁽¹⁴⁾

והיונין בה: **למימרא** שכפרת עשה "בת מינה" של כפרת חטאת היא, [ולפיכך גם אם הוא משנה מכפרת חטאת שלו לכפרת עשה של אחר נחשב הדבר כשינוי בעלים]?

והאמר רבא: חטאת ששחטה על מנת שיתכפר מי שהוא אחר **שמחוייב חטאת כמותו** – **פסולה** משום שינוי בעלים. אבל אם שחטה על מי **שמחוייב עולה** – **כשרה**, כי אין זה שינוי בעלים, משום שהשני אינו ראוי להתכפר בחטאת זו.

ומוכח, שרבא סובר שכפרת עשה אינה ממין החיוב של חטאת, שהרי הוא מחוייב עולה מפני שעבר על

דהיינו בשוגג דוקא, כי לא מסתבר שכלם מזידין, ודחה שיתכן כי הכוונה רק לשוגג שלא שם אל ליבו וצריך כפרה, וכן דחה מאידך את ראתי השפ"א, כי יתכן שגם לרש"י רק שוגג שלא שם אל ליבו חייב כפרה, וקרבתו נחשב זבח רשעים עד שישוב.

והוסיף מו"ר שאין לפרוץ על הק"ו שהרי לא חטאת מכפרת גם על חטא נוסף, כי מצינו שיכולה לכפר על כמה שגגות כרת אף שכל שגגה מחייבת קרבן, וכל שכן לשגגת עשה שאינה מחייבת קרבן בפני עצמה. וכן אין לפרוץ שאינה מכפרת אלא על איסור שהופרשה לכפרתו, כי אין זה מצד חסרון כח הקרבן, אלא מצד גודל שגגת כרת שאינה מתכפרת דרך אגב, אך עבירת עשה שמתכפרת עולה אף שלא הופרשה עליה, תתכפר גם בחטאת דרך אגב.

14. ראה **תוס' במנחות** [צג ב ד"ה כאילן] שנראה מדבריהם כי גם אשם מכפר על עשה. ונמצא לכאורה כי השוחט אשם לשם מי שאינו מחוייב כלום נחשב כשינוי בעלים כמו בחטאת, ובעולת **שלמה** [ו ב] כתב שאינו מכפר על עשה, ע"ש. **ומו"ר הגראייל** אמר שמסוגיין נראה שאינו מכפר, כי הקל וחומר שייך דוקא בחטאת שמכפרת על כל חטאי כרת החמורים, אך אשם שמכפר רק על חטאים מסוימים לכאורה לא שייך ללמוד בו ק"ו שיכפר גם על עשה, וצ"ע.

1. **רש"י** פירש שחטאת מכפרת על עשה רק מקופיא, ולכן באופן שכבר הפריש עולה שייכי כולה עשה שבידו אעולה ותו לא שייך חטאת גבי, וראה בעמוד א' [בהערה 9 על הגמרא ובהערות על תוס'] שבידרנו שיטתו בביאור הסוגיא, ויש להעיר דבריו עוד.

13. **זבוח תודה** כתב שחטאת מכפרת רק על חייבי עשה שוגגין, אך על מזידין אין לנו ללמוד קל וחומר מחייבי כרת, שהרי בהם מכפרת רק בשגגה.

אכן **הרמב"ן** [ויקרא א' ד] כתב שחייבי עשה שוגגין אין צריכין להביא עולה לכפר, ואינה באה אלא לכפרת עשה במזיד. ואף אם נפרש בכוונתו שאין חיוב קרבן, אך עולה יכולה לכפר גם על שוגג, מסתבר שאין כפרה זו נחשבת ככפרה מקיבעא לפסול בשינוי בעלים, ובהכרח שהנידון אם חטאת לשם עשה נפסלת הוא בחייבי עשה במזיד.

ואמנם **בשפת אמת** נקט שמקור סברת הרמב"ן הוא מסוגיין, ממה שדייק רבא בסמוך שעולה דורון היא, כי לפני תשובה "זבח רשעים תועבה", ואילו עולה באה גם על שגגת עשה הרי אינו נחשב רשע, ובהכרח שמכפרת על חייבי עשה מזידין. [ובע"ב הערה 4 נרחיב בזה]

ומו"ר הגראייל צידד לבאר שכוונת הרמב"ן היא רק לביטול עשה בשוגג, אך העובר על איסור עשה בשוגג צריך כפרה בעולה, [וקודם תשובה נחשב רשע], ועל כך מלמד הקל וחומר שגם החטאת מכפרת. ובאופן נוסף ביאר, שהק"ו מלמד רק על איזו עבירה מכפרת החטאת, דהיינו עשה שהוא קל מכרת, ואין דנים כלל על אופן עשיית החוטא, אם עשאה במזיד או בשוגג.

אך בפשטות נקט שלדעת הרמב"ן הק"ו מלמד שחטאת תכפר על עשה במזיד אחר ששב, ועל כך גם עולה מכפרת, ונחשבת ככפרת שוגג כיון שהיא באה כנגד הפגם בלבד, ואילו עצם המזיד בעשה מתכפר בתשובה ואינו צריך קרבן. אולם מדברי רש"י לעיל [ו ב ד"ה והא] העלה, שגם עשה בשוגג טעון כפרה בחטאת, שהרי כתב ששעירי רגלים מכפרים על עשה דטומוא"ק שלא נודע. וכן דקדק מהלשון "אין לך אדם מישראל",